

Rapport

FairFinanceGuide®
Sverige

Lägg om växeln

Svenska bankers finansiering och investeringar i fossil kontra hållbar energi efter Parisavtalet

Om Fair Finance Guide

Fair Finance Guide är ett internationellt initiativ av miljö- och konsumentorganisationer från 13 länder. Syftet med initiativet är att öka finansbranschens öppenhet och hänsyn till hållbarhetsfrågor. Fair Finance Guide granskar vilka riktlinjer bankerna har för att styra sin finansiella verksamhet avseende frågor som klimatet och mänskliga rättigheter. Sedan görs fallstudier för att kontrollera hur väl bankerna lever upp till sina riktlinjer i praktiken. I Sverige omfattar granskningarna de sju största bankerna samt Ekobanken och JAK Medlemsbank. Initiativet drivs av fem organisationer i Sverige: Amnesty, Diakonia, Fair Action, Naturskyddsföreningen och Sveriges Konsumenter.

November 2018

Omslagsfoto: Getty images

Författare: Anna Axelsson, Anders Friström, Jakob König

Layout: Anki Bergström

ISBN: 978-91-558-0203-5

Denna rapport har producerats med ekonomiskt stöd från Sida, som dock ej medverkat vid utformningen och ej heller tagit ställning till innehållet i rapporten..

Innehåll

Förord	4
Sammanfattning	5
Bakgrund	8
Risker med fossila investeringar	8
Sociala risker	8
Finansiella risker	9
Bankernas riktlinjer på klimatområdet	9
Metod	10
Resultat	13
Bankernas investering	15
Bankernas nyutlåning och garantier	18
Slutsatser	22
Rekommendationer	23

Förord

Det gångna året har inneburit ett uppvaknande kring klimatfrågorna för många människor i Sverige och på andra håll i världen. Sommarens värmebölja på norra halvklotet och den torka och de många skogsbränder som blev följderna i Sverige gav en föraning om vad ett förändrat klimat kan komma att innebära. Klimatförändringarna är här och nu och de drabbar oss alla, inte bara människor långt borta i en annan tid eller verklighet. När klimatförändringarna slår mot matproduktion, skogsbruk och vattenförsörjning ger det effekter på samhällsekonomin, människors hälsa och centrala funktioner i samhället.

När så FN:s klimatpanel i oktober presenterade den vetenskapliga rapport som världens ledare beställde vid klimattoppmötet i Paris 2015 ljöd alarmklockan på nytt och starkare än någonsin tidigare. Fritt översatt är deras budskap att "det finns ingen tid att förlora!" Den senaste forskningen talar om för oss att den globala medeltemperaturökningen måste stanna under 1,5 grader jämfört med förindustriell tid om vi ska ha en chans att garantera ett värdigt liv för alla människor på jorden. Forskarpanelen menar att det är möjligt att åstadkomma, men att det kommer att kräva snabba, mer långtgående och mer omfattande förändringar av samhället än världen någonsin tidigare skådat.

För att denna förändring ska bli möjlig krävs att alla samhällets aktörer är med på tåget. Klimatomställningen kommer att kosta pengar – men brist på handling kommer att kosta ännu mer, både i pengar och i människoliv räknat. Parisavtalet anger att världens finansiella flöden måste skifta fokus och stödja en hållbar utveckling med låga utsläpp av växthusgaser. I den processen är banker nyckelspelare.

Därför har våra organisationer, genom vårt samarbete inom Fair Finance Guide, låtit göra en uppföljning på den granskning av bankernas investeringar inom energisektorn som togs fram inför Parismötet 2015. I den här rapporten presenterar vi resultaten av årets granskning. Det är med stor oro som vi tvingas konstatera att banksektorn mest påminner om en sengångare, när det egentligen är sjumilakliv som behövs i klimatomställningen.

Georg Andrén
Generalsekreterare Diakonia

Jan Bertoft
Generalsekreterare Sveriges Konsumenter

Karin Lexén
Generalsekreterare Naturskyddsföreningen

Sammanfattning

I den här rapporten presenteras en granskning av de sju största bankernas investeringar och utlåning inom energisektorn under 2016 och 2017, det vill säga åren närmast efter att Parisavtalet slöts. Enligt Parisavtalet ska finansiella flöden skiftas för att stödja en hållbar utveckling. Syftet har varit att se om avtalet påverkat inriktningen på bankernas investeringar och utlåning inom energisektorn och resultatet jämförs därför även med en motsvarande granskning av åren 2009-2014.

Granskningen omfattar bankernas investeringar i form av aktier och obligationer, samt deras nyutlåning och garantier till bolag inom energisektorn.

Det sammanlagda resultatet för investeringar och utlåning visar att de svenska storbankerna fortsätter att främja den fossila energisektorn även efter Parisavtalet. I genomsnitt har 64 procent av bankernas investeringar och utlåning till energisektorn gått till fossil energi under perioden 2016-2017. Det är nästan dubbelt så mycket som det finansiella flödet till hållbar energi (36 procent).

Inom området investeringar i energisektorn hade bankerna i början av 2018 hela 70 procent inom fossil energi medan bara 16 procent fanns inom hållbar energi.

- Länsförsäkringar, SEB och Swedbank har störst andel investeringar i fossil energi utav de granskade bankerna, alla runt 80 procent. Länsförsäkringar och SEB har tillsammans med Nordea också lägst andel hållbar energi i sina portföljer, mellan 7 och 11 procent.
- Nordea och Swedbank har de största beloppen investerade i fossil energi, 1,9 respektive 1,2 miljarder dollar. Oljebolagen Shell, China Petroleum och Exxon Mobile finns bland deras största innehav.
- Skandia och Handelsbanken har högst andel investeringar i hållbar energi med 47 respektive 29 procent. Båda bankerna har relativt stora investeringar i vindkraft.

Av bankernas nyutlåning och garantier är andelen hållbar energi betydligt högre, här har 50 procent gått till hållbar energi. Fortfarande är dock fossil energi det enskilda energilag som får störst andel av utlåningen (39 procent). Bankernas totala nyutlåning till energisektorn som helhet har dock sjunkit kraftigt efter Parisavtalet. Framförallt är det nyutlåningen till fossil energi som minskat, med 71 procent, medan nyutlåningen till sol-, vind-, vågkraft och geotermisk energi har minskat med 29 procent.

- SEB och Nordea har lånat ut de största beloppen till fossil energi efter Parisavtalet, 951 respektive 584 miljarder dollar. Bland låntagarna finns flera stora olje- och kolbolag.
- SEB och Nordea har dock även lånat ut de största beloppen till hållbar energi, 1 miljard respektive 869 miljarder dollar.

- Högst andel utlåning till hållbar energi hade Swedbank och Handelsbanken med 69 respektive 59 procent.
- Nordisk vattenkraft står för den största andelen av bankernas utlåning till hållbar energi (25 procent).
- I genomsnitt har de fem största bankerna ökat andelen utlåning till sol-, vind och vågkraft samt geotermisk energi från 20 procent före Parisavtalet till 38 procent efter Parisavtalet.

Jämfört med femårsperioden före Parisavtalet har alla bankerna under 2016 och 2017 ökat den sammanlagda andelen investeringar och utlåning till sol- vind- och vågkraft samt geotermisk energi jämfört med fossil energi, i genomsnitt från 12 procent till 28 procent.

Granskningens slutsatser är att:

- Svenska banker fortsätter att främja den fossila energisektorn framför hållbar energi.
- Bankerna har varit bättre på att ställa om sin utlåning än sina investeringar till hållbar energi.
- Det verkar som att kapital flyttats bort från energibranschen som helhet istället för att investeras i energiomställningen.
- Parisavtalets mål om att skifta finansiella flöden har inte fått tillräckligt genomslag på bankernas investeringar och utlåning inom energisektorn.
- Bankerna agerar i linje med sina egna riktlinjer för investeringar och utlåning men utfallet rimmar illa med att ta klimatansvar, vilket visar att riktlinjerna behöver skärpas ytterligare.
- Finansbranschen behöver tydliga spelregler som ställer samma krav på alla aktörer och driver deras arbete framåt i en hållbar riktning.

Bankerna har potential att vara pådrivande i omställningen av energisektorn mot låga utsläpp, i linje med Parisavtalets mål. För att bygga på den försiktigt positiva förändring som skett jämfört med granskningen 2015 rekommenderar organisationerna bakom denna rapport därför bankerna att:

- Snabba på utfasningen av investeringar och utlåning till fossil energi.
- Sätta upp mätbara mål för att öka investeringar och utlåning i hållbar energi.
- Anta vetenskapligt baserade klimatmål för hela den finansiella verksamheten i linje med Parisavtalets mål.
- Undersöka alternativa investeringsmöjligheter om det är brist på företag inom hållbar energi på börserna. Skandias miljardinvestering i vindkraft är ett bra exempel.

- Anta tydligare ställningstaganden mot fossil energi som även omfattar befintliga företagskunder.
- Strypa nyutlåningen till kolbolag samt till energibolag som har stor andel fossil energi.
- Finansiera och investera endast i undantagsfall i företag med fossil energiproduktion, och bara om de har trovärdiga och tidsbundna mål för att fasa ut fossil energi inom närtid. Mät och redovisa resultaten öppet i förhållande till målen.

För att skapa de politiska förutsättningarna för finansbranschen att ställa om har organisationerna bakom rapporten följande rekommendationer till politiker:

- Modernisera banksekretessen. Ge Finansinspektionen i uppdrag att utreda och föreskriva hur bankerna ska redovisa information om vilka företag de lånar ut pengar till.
- Ställ krav på att finansaktörer måste redovisa alla sina investeringar i en sammanhållen redovisning.
- Ställ krav på att klimatrisker ska ingå i bankens befintliga riskhantering och att en person i ledningsgruppen utses som ansvarig för att rapportera klimatrisker till styrelsen.
- Ställ krav på att alla finansaktörer ska redovisa klimatrisker och klimatdata om den finansiella verksamheten, i enlighet med riktlinjerna Task Force on Climate-related Financial Disclosures (TCFD).
- Ställ krav på att finansiella aktörer redovisar sparprodukters klimatavtryck, där både direkta och indirekta utsläpp (scope 1-3)¹ omfattas och sätts i relation till vetenskapligt baserade klimatmål.

---

1. Används vid företags redovisning av klimatpåverkan, där scope 1 = egna direkta utsläpp, scope 2=utsläpp från inköpt energi och scope 3=indirekta utsläpp i leverantörskedjan.

Bakgrund

Parisavtalet², som ingicks i december 2015 och trädde i kraft 2016, innebär att världens länder har skrivit under på att finansiella flöden ska skiftas för att stödja en utveckling med låga växthusgasutsläpp³, vid sidan av mål för att begränsa den globala uppvärmningen och öka anpassningsförmågan till klimatförändringar⁴. Denna finansiella omställning benämns ofta som "shifting the trillions" eftersom det handlar om tusentals miljarder dollar i framtida investeringar som behöver riktas om från fossila till hållbara energikällor och tillhörande infrastruktur.

Ett sådant skifte innebär att investeringar i och finansiering av fossila energilösningar måste fasas ut snarast. För att även fortsättningsvis kunna möta världens energibehov behöver investeringar istället ske i utvecklingen av hållbara energikällor och -tjänster. På samma sätt som ett tåg är beroende av att någon lägger om växeln för att det ska kunna köra in på rätt spår, är energisektorn beroende av att pengar görs tillgängliga för investeringar i de hållbara alternativen. Tekniken finns redan. Det som behövs är att banker och investerare ställer in siktet på en hållbar energiförsörjning. Bankernas investeringar och finansiering spelar en nyckelroll för att växla in energisektorn på rätt spår och ge förutsättningar för den hållbara energin att växa och utvecklas.

Risker med fossila investeringar

Åren fram till 2020 är avgörande för att hejda klimatförändringarna. Om de globala utsläppen fortsätter att stiga därefter kommer det att bli närmast omöjligt att nå

Parisavtalets mål. Den globala medeltemperaturen har hittills stigit med cirka en grad jämfört med förindustriell tid och effekterna av detta är redan märkbara.⁵ Genom Parisavtalet har världens länder kommit överens om att den globala uppvärmningen måste begränsas till maximalt 2 grader och att vidta åtgärder för att försöka hålla den under 1,5 grader. Enligt FN:s klimatpanel IPCC är det sannolikt att den globala medeltemperaturen har stigit till 1,5 grader jämfört med förindustriell tid redan om 25 år, om utsläppen fortsätter i samma takt som idag⁶. Tiden för omställningen är alltså knapp.

Om den globala medeltemperaturen stiger mer än 2 grader jämfört med förindustriell tid finns risken att det sätter igång kaskadeffekter som ytterligare skyndar på uppvärmningen. Vissa system förmodas tippa över från att lagra till att släppa ifrån sig växthusgaser vid olika temperaturgränser, och forskare befarar att dessa effekter kan fungera som ett dominospel där den ena sätter igång nästa. Då skulle koncentrationen av växthusgaser i atmosfären, och på sikt även den globala medeltemperaturen, öka snabbare än vad den skulle ha gjort bara på grund av utsläpp från mänsklig aktivitet. Det skulle göra vissa delar av jorden obebodliga.⁷

Sociala risker

Effekterna av klimatförändringarna kommer att drabba alla, men de människor som lever i fattigdom och utsatthet har svårast att anpassa sig till förändrade förhållanden och får därför ta de värsta konsekvenserna. Den som till exempel har små eller inga

2. http://unfccc.int/files/essential_background/convention/application/pdf/english_paris_agreement.pdf

3. Parisavtalet, paragraf 2.1.c

4. Parisavtalet, paragraf 2.1.a,b

5. IPCC, 2018. "Global Warming of 1,5"

6. Ibid.

7. <https://www.pik-potsdam.de/news/press-releases/planet-at-risk-of-heading-towards-irreversible-201chothouse-earth201d-state>

egna tillgångar, låg utbildning eller begränsad tillgång till information och nätverk är mycket sämre rustad att hantera förändringar i omvärlden. På grund av traditionella könsroller är detta inte bara en fråga om ojämlikhet mellan och inom länder utan lika mycket en fråga om jämställdhet mellan män och kvinnor i olika kontexter. Finanssektorns omställning har därför betydelse även för social hållbarhet.

Finansiella risker

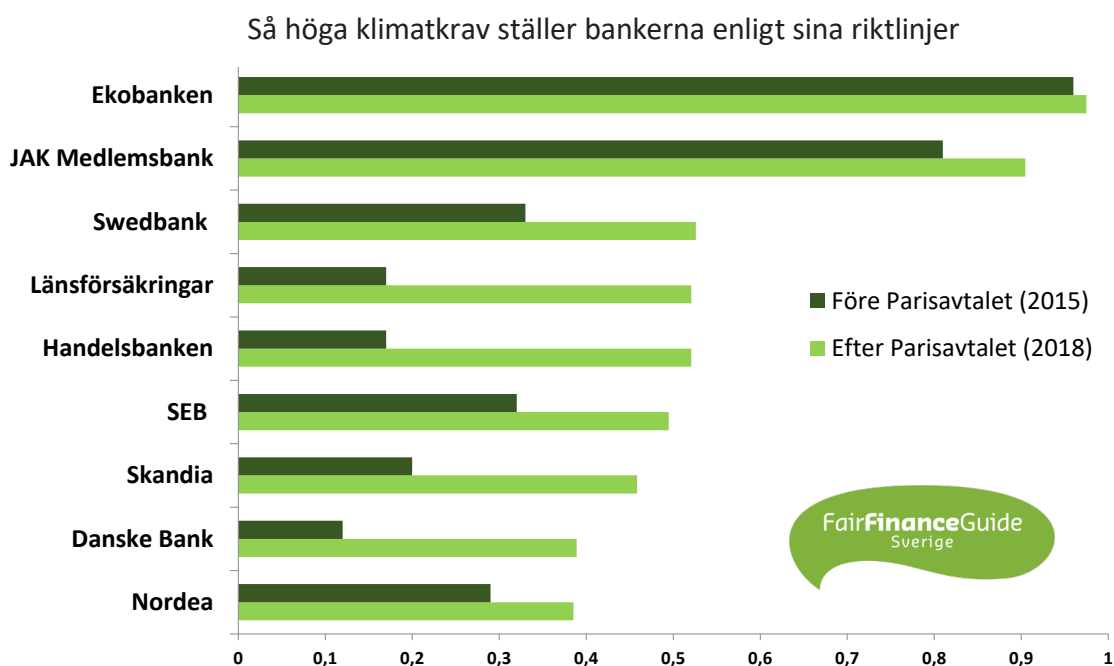
Vid sidan av de klimatrisker som blir följden av att investeringar och finansiellt kapital "blir kvar" i fossila energikällor så innebär det förstås också en stor ekonomisk risk för bankernas kunder om deras sparkapital investeras i tillgångar som riskerar att förlora sitt värde. Ett oljebolag som inte längre kan utvinna och sälja den olja det äger på grund av förändrad efterfrågan kommer att förlora i princip hela sitt värde. Att avstå från att investera i fossil energi är alltså inte bara en god klimatåtgärd,

utan också en klok investeringsstrategi för att undvika strandade tillgångar.

Bankernas riktlinjer på klimatområdet

Fair Finance Guide kartlägger och betygsätter bankernas policys och riktlinjer inom en rad hållbarhetsfrågor enligt en internationell metod. Ett av områdena är klimatfrågan och handlar bland annat om hur bankerna ställer sig till att finansiera och investera i olika typer av fossila bränslen, om de mäter och sätter mål för att minska den finansiella verksamhetens klimatavtryck och vilka krav de ställer på företagen att minska sin klimatpåverkan.

Högst krav ställer Ekobanken och JAK Medlemsbank som båda säger helt nej till att finansiera företag inom fossila bränslen. Bland de stora bankerna ställs betydligt lägre krav och är ett av de områden där bankerna får lägst betyg. Bankerna har däremot gjort en hel del förbättringar efter Parisavtalet och uppfyller 2018 i genom-

Figur 1. Bankernas policybetyg på klimatområdet 2018 jämfört med 2015 (FFG).

Metod

snitt 47 procent av kriterierna (23 procent 2015).

Bankerna har till exempel börjat ta ställning mot att finansiera och investera i företag som har en stor verksamhet inom kolutvinning, och några banker även inom kolkraft. Däremot gör alla storbankerna undantag för befintliga företagskunder som kan fortsätta att få lån trots att de är aktiva inom kolutvinning eller kolkraft.

Alla de stora bankerna har även börjat mäta och redovisa sina fonders klimatavtryck⁸ men ingen av bankerna redovisar sina klimatrisker enligt riktlinjerna från Task Force on Climate-related Financial Disclosures (TCFD). Ingen bank har heller satt upp tydliga och mätbara mål för att öka satsningen på hållbar energi och minska investeringarna och finansieringen av fossil energi.

Läs mer om bankernas klimatarbete och riktlinjer på Fair Finance Guides webbsida; fairfinanceguide.se

I den internationella studie som utgör bakgrunden till den här rapporten ingår 25 finansiella institutioner (läs banker), varav nio i Sverige: Danske Bank, Ekobanken, Handelsbanken, JAK Medlemsbank, Länsförsäkringar, Nordea, SEB, Skandia och Swedbank. I studien undersöks hur mycket dessa banker investerat i och finansierat energisektorn under de två första helåren efter Parisavtalet (2016-2017). Syftet är att ta reda på hur mycket bankerna satsat på fossil energi jämfört med hållbar energi. Här följer en översiktlig beskrivning av metoden. En mer detaljerad metodbeskrivning finns att läsa i den internationella rapporten.

Energislagen har delats in i tre kategorier: hållbar energi, fossil energi och övrig energi. Det som kategoriseras som hållbar energi har ett medianutsläpp lägre än 50 gram CO₂-ekvivalenter per kilowattimme i sammanställningar av livscykelanalyser. I sammanställningen av resultaten för de svenska bankerna har även vattenkraft och bioenergi i Norden kategoriserats som hållbar, eftersom dessa energislag oftast kan räknas som hållbara i den nordiska kontexten. I den internationella rapporten kategoriseras all vattenkraft och bioenergi som övrig energi eftersom dessa energislag i vissa lokala kontexter har högre livscykelutsläpp och/eller leder till negativa sociala och ekonomiska konsekvenser (se Bilaga 1 för en genomgång av utsläpp från olika energislag).

---

8. Avtrycket omfattar bara GHG Protokollets scope 1 och 2. Endast SEB räknar med scope 3 i måttet.

Hållbar energi	Fossil energi	Övrig energi
Kraftproduktion från sol-, vind- våg- och geotermisk energi	Utvinning av kol	Kärnkraft
Tillverkare av vindkraftverk	Utvinning och raffinering av olja och gas	Vattenkraft och bioenergi utanför Norden
Tillverkare av solpaneler	Fossil kraftproduktion (kol, olja och gas)	
Tillverkare av utrustning för våg- och geotermisk kraft- produktion		
Vattenkraft och bioenergi i Norden		

Tabell 1: Kategorisering av hållbar, fossil och övrig energi i denna studie.

Urvalet av företag i granskningen utgörs av de största företagen i respektive bransch inom såväl hållbar som fossil energi globalt. Dessa företag orsakar tillsammans mer än två tredjedelar av energisektorns växthusgasutsläpp globalt, och mer än 53 procent av de totala utsläppen globalt. Därtill ingår även de största energiproducenterna i respektive land som ingår i studien, för att fånga upp energibolag som är stora på bankernas hemmamarknad. Dessutom ingår de 25 största projekten i världen, och de tio största nationellt, inom sol-, vind-, våg- och geotermisk kraftproduktion under 2016 respektive 2017. Bankerna har därtill fått möjlighet att komplettera med ytterligare utlåning och investeringar inom de valda energislagen. Hela listan med urvalet finns i bilaga 2.

Bankernas finansiella kopplingar till företagen har sedan kartlagts, indelat i två

områden: investeringar och utlåning. Inom investeringar ingår bankernas investeringar i aktier och obligationer per 31 december 2017. Inom utlåning omfattas bankernas nyutgivna krediter och garantier till företagen och projekten under 2016 och 2017. I den internationella rapporten analyseras även förändringarna under de två åren. Informationen om bankernas finansiella verksamhet är hämtad från olika finansdatabaser såsom Thomson Reuters Eikon, Bloomberg New Energy Finance och IJGlobal.

Tillägget av nordisk vattenkraft och bioenergi i kategorin hållbar energi har endast gjorts vad gäller utlåning, eftersom bankernas utlåning mestadels är regional och vattenkraft och bioenergi utgör en relativt stor del av utlåningen. Motsvarande tillägg har inte gjorts vad gäller investeringar eftersom tester visat att det inte lett till en synbar förändring av resultatet.

Vid redovisning av jämförelser mellan perioderna före respektive efter Parisavtalet ingår endast sol-, vind- och vågkraft samt geotermisk energi i kategorin hållbar energi, eftersom nordisk vattenkraft och bioenergi inte räknades med i förra rapporten.

Beräkningsmodell

Eftersom de flesta av de utvalda företagen är aktiva i flera typer av verksamheter och energislag har varje företag tilldelats segmentjusterare utifrån hur stor verksamheten inom fossil, hållbar och övrig energi varit under perioden.

Segmentjusterarna multipliceras sedan med bankernas kapitalvolym för respektive investering eller utlåning.

Exempel: ett oljebolag har 90 procent av sina tillgångar inom utvinning av olja, fem procent inom vindkraft och fem procent i annan verksamhet. Om företaget får ett lån på 100 miljoner dollar från banken klassas 90 miljoner som fossil energi och fem miljoner som hållbar energi. Om lånet istället skulle gå till ett dotterbolag till oljebolaget som bara är aktivt inom vindkraft skulle hela bankens lån räknas som hållbar energi. Motsvarande beräkningsprincip gäller för investeringar i företags aktier och obligationer.

Kvalitetssäkring och kompletteringar från bankerna

Innan de slutgiltiga beräkningarna gjorts har bankerna fått kontrollera sin egen banks finansiella data för att upptäcka eventuella felaktigheter. De fåtal felaktigheter som upptäckts har justerats i enlighet med bankernas synpunkter.

Kompletterande data har inkommit från Skandia, JAK Medlemsbank och Ekobanken.

För ytterligare definitioner och metodbeskrivning se den internationella rapporten "Still undermining our future" på fairfinanceguide.se

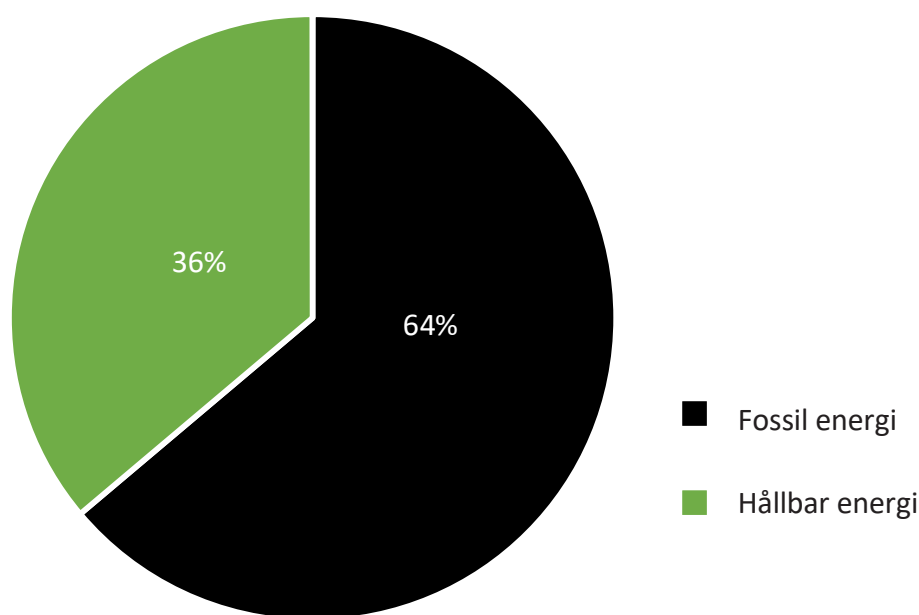
Resultat

Bankernas investeringar, utlåning och garantier sammantaget

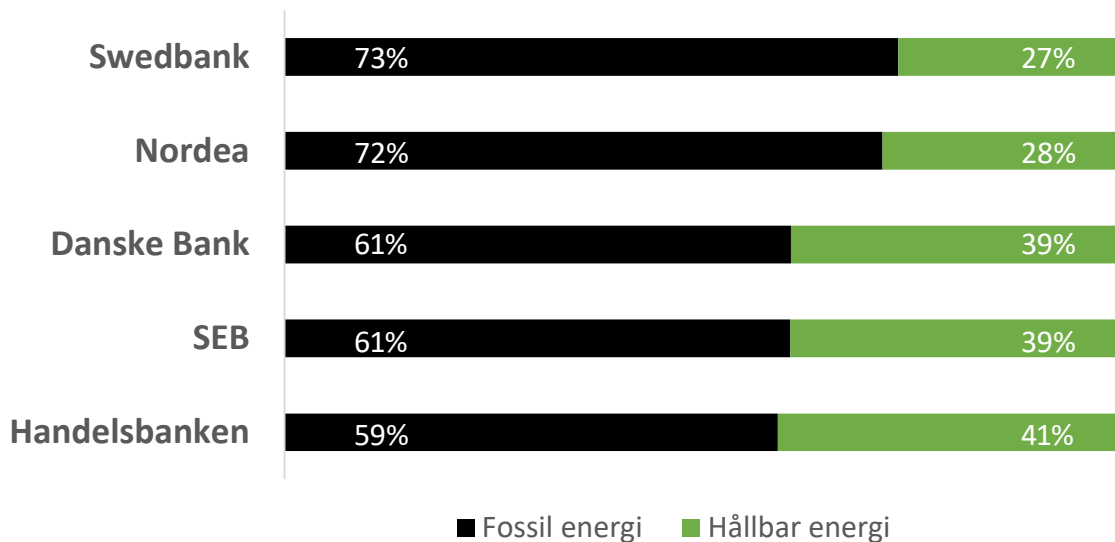
Resultatet visar att de stora bankerna i Sverige har fortsatt att satsa framförallt på fossil energi efter Parisavtalet. I genomsnitt har de fem största bankerna i Sverige investerat och lånat ut nästan dubbelt så mycket till fossil energi jämfört med hållbar energi under perioden 2016-2017.

Swedbank och Nordea är de banker som i genomsnitt satsat störst andel på fossil energi jämfört med hållbar energi efter Parisavtalet, drygt 70 procent hos båda bankerna, sett till både investeringar och utlåning. Båda bankerna har en kombina-

tion av stora andelar och stora belopp i fossil energi inom området investeringar, vilket bara delvis vägs upp av att bankernas utlåning till mer än hälften gått till hållbar energi. Handelsbanken, SEB och Danske Bank har högst genomsnittlig andel hållbar energi, runt 40 procent. Handelsbanken och Danske Bank har relativt stora andelar hållbar energi inom området investeringar, samtidigt som andelen utlåning till hållbar energi också var hög, 60 procent respektive 45 procent. SEB:s resultat dras upp av att banken haft stora utlåningsbelopp till energisektorn, där mer än hälften gick till hållbar energi.

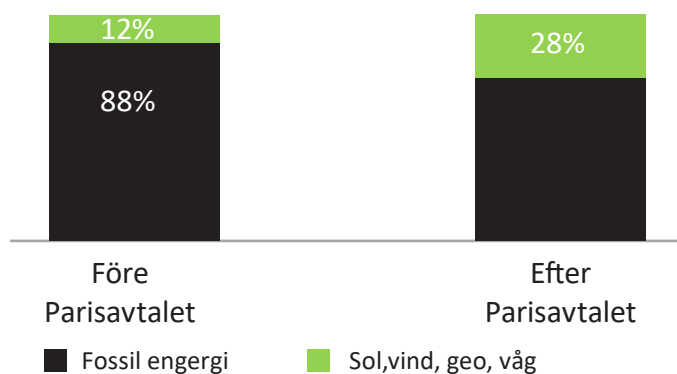

Figur 2. Diagrammet visar den genomsnittliga andelen fossil energi jämfört med hållbar energi inom investeringar och utlåning perioden efter Parisavtalet. Resultatet omfattar de fem största bankerna som är aktiva inom både investeringar och företagsutlåning till energisektorn (Nordea, SEB, Handelsbanken, Swedbank och Danske Bank). Hållbar energi definieras som alla investeringar och utlåning inom sol- vind- och vågkraft samt geotermisk energi samt utlåning till vattenkraft och bioenergi i Norden.

Figur 3. Grafen visar bankernas genomsnittliga viktade andel investeringar och utlåning till fossil energi jämfört med hållbar energi efter Parisavtalet.

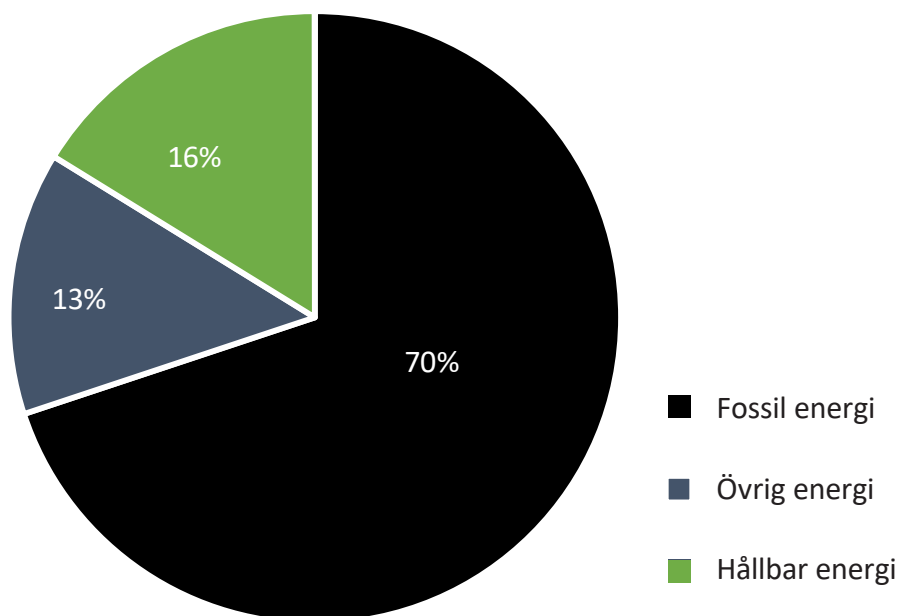
Vid en direkt jämförelse med studien från 2015 (som inte omfattade vattenkraft och bioenergi i Norden) har alla bankerna ökat andelen inom kategorin sol- vind- och vågkraft samt geotermisk energi jämfört med fossil energi. Efter avtalet har bankernas andel investeringar och utlåning till den typen av förnybar energi ökat från 12 procent till 28 procent.

Figur 4. Grafen visar den genomsnittliga andelen investeringar och utlåning till fossil energi jämfört med sol- vind- och vågkraft samt geotermisk energi hos de fem största bankerna (Nordea, SEB, Handelsbanken, Swedbank, Danske Bank). I denna jämförelse ingår inte utlåning till vattenkraft och bioenergi, då dessa energislag inte ingick i granskningen 2015.

Bankernas investeringar

De sju största bankerna i Sverige hade vid årsskiftet 2017/2018 investerat 5,4 miljarder dollar i fossil energi och bara 1,2 miljarder i hållbar energi. Det innebär att hela 70 procent av investeringarna går till fossil energi och bara 16 procent till hållbar energi. 13 procent utgjordes av övrig energi, såsom kärnkraft och internationell vattenkraft och bioenergi.

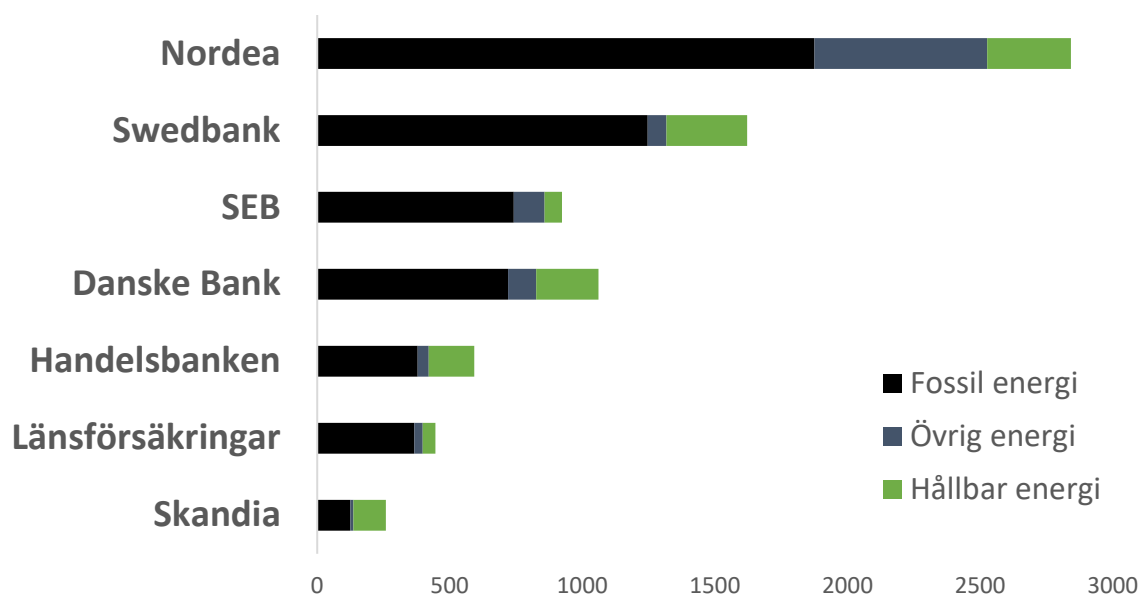

Figur 5. Diagrammet visar bankernas genomsnittliga andel investeringar i de olika energislagen per 31 december 2017 (Nordea, SEB, Handelsbanken, Swedbank, Danske Bank, Länsförsäkringar och Skandia).

Av de sju största bankerna hade Nordea och Swedbank per den 31 december 2017 de största investeringarna inom fossila bränslen, 1,9 respektive 1,2 miljarder dollar. Bland bankernas största innehav finns flera stora fossilbolag, hos Nordea oljebolagen Shell, China Petroleum och Exxon Mobile. Hos Swedbank finns större belopp i Exxon Mobile och ryska oljebolaget Lukoil. De två bankerna förvaltar mest pengar av

de granskade bankerna vilket kan förklara varför de har de relativt största beloppen i fossilbolagen.

Nordea, Swedbank och Danske Bank hade de största investeringarna inom kategorin sol- vind- och vågkraft samt geotermisk energi. Framförallt hade bankerna stora innehav i företaget Vestas som tillverkar vindkraftverk.

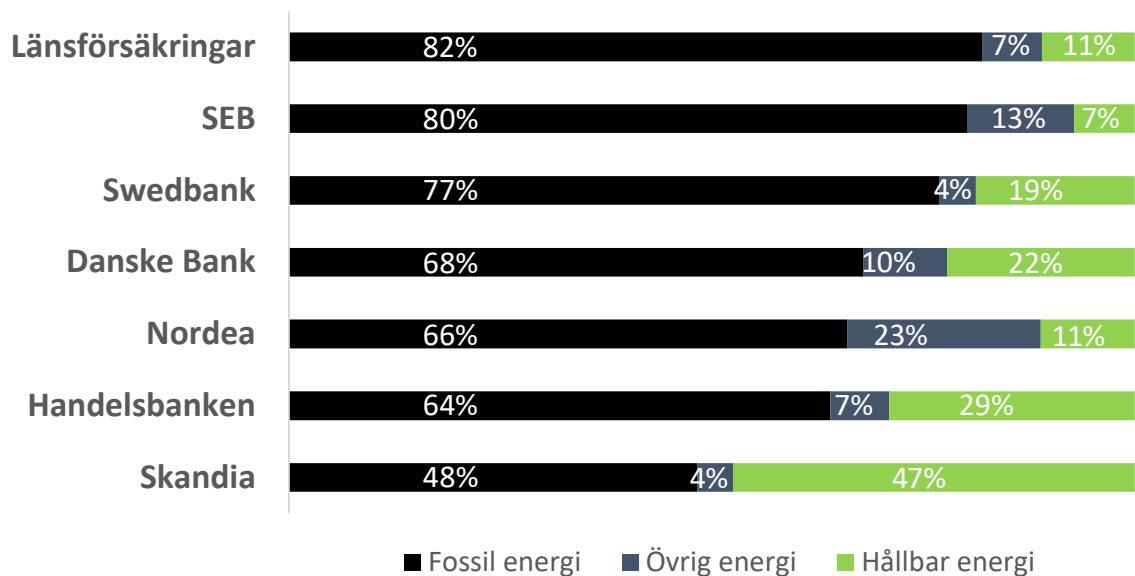

Figur 6. Grafen visar bankernas totalt investerade belopp i de olika energislagen per 31 dec 2017.

En titt på andelen av investeringarna ger en bättre bild av hur mycket bankerna valt att aktivt prioritera respektive energislag. Granskningen visar att Länsförsäkringar, SEB och Swedbank per den 31 december 2017 hade satsat störst andel av alla banker på fossil energi, alla runt 80 procent. Länsförsäkringar och SEB hade tillsammans med Nordea också lägst andel sol- vind- och vågkraft samt geotermisk energi i sina portföljer, mellan 7 och 11 procent.

Bäst av bankerna på att prioritera kategorin sol- vind- och vågkraft samt geotermisk energi var Skandia och Handelsbanken. Båda har relativt stora investeringar i vindkraft. Skandia har investerat nästan en miljard kronor i en vindkraftspark, och hos Handelsbanken återfanns vindkraftstillverkaren Vestas bland de större investeringarna.

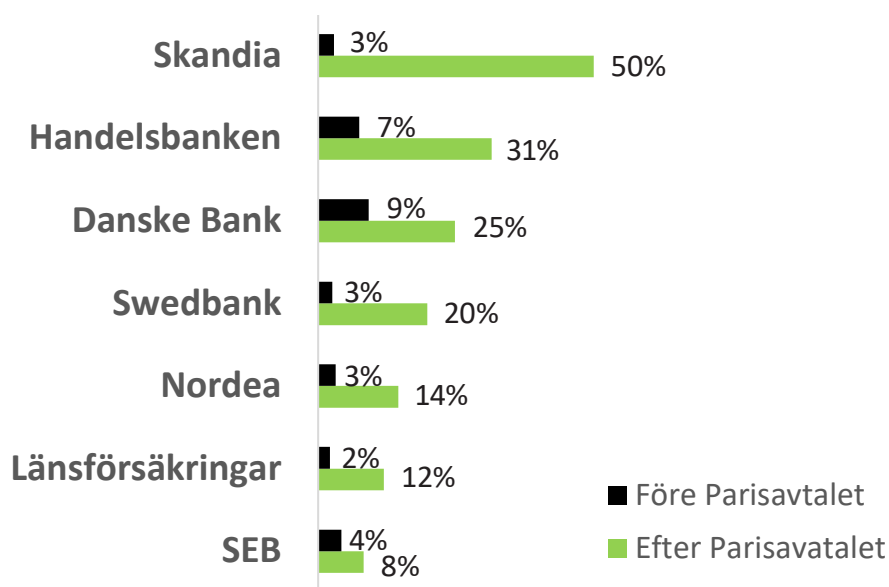

Figur 7. Grafen visar bankernas andel investeringar genom aktier och obligationer, i respektive energislag, per 31 december 2017.

Ser man till förändringen i andel investeringar i kategorin sol- vind- och vågkraft samt geotermisk energi i förhållande till fossil energi så har den ökat hos alla banker efter Parisavtalet. Störst ökning har Skandia gjort, upp från 3 procent till 50 procent,

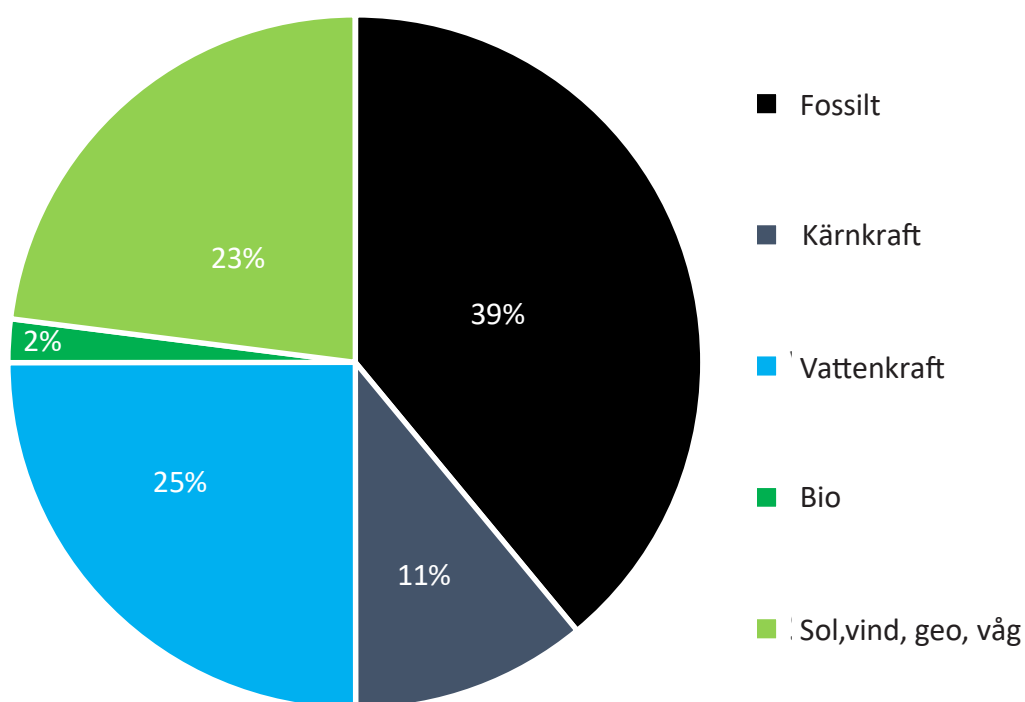
framförallt genom sin miljardinvestering i en vindkraftspark. Även Handelsbanken har ökat rejält, upp från 7 procent till 31 procent. Lägst förbättring har SEB gjort som ökat från 4 procent till 8 procent.

Figur 8. Grafen visar bankernas andel investeringar i sol- vind- och vågkraft samt geotermisk energi i förhållande till fossil energi perioden före respektive efter Parisavtalet.

Bankernas nyutlåning och garantier

Inom utlåningen är förhållandet mellan fossil energi och hållbar energi mer positiv. Under perioden lånade bankerna ut 1,9 miljarder dollar till fossil energi och 2,5 miljarder dollar till hållbar energi. En halv miljard gick till kärnkraft. Det innebär att hälften av bankernas utlåning till energisektorn har gått till hållbar energi efter Parisavtalet. Här ingår även vattenkraft och bioenergi i Norden tillsammans med sol- vind- och vågkraft samt geotermisk energi. Vattenkraft står för den största delen med 25 procent, men även sol- vind- och vågkraft samt geotermisk energi får en större del av kakan jämfört med området investeringar.

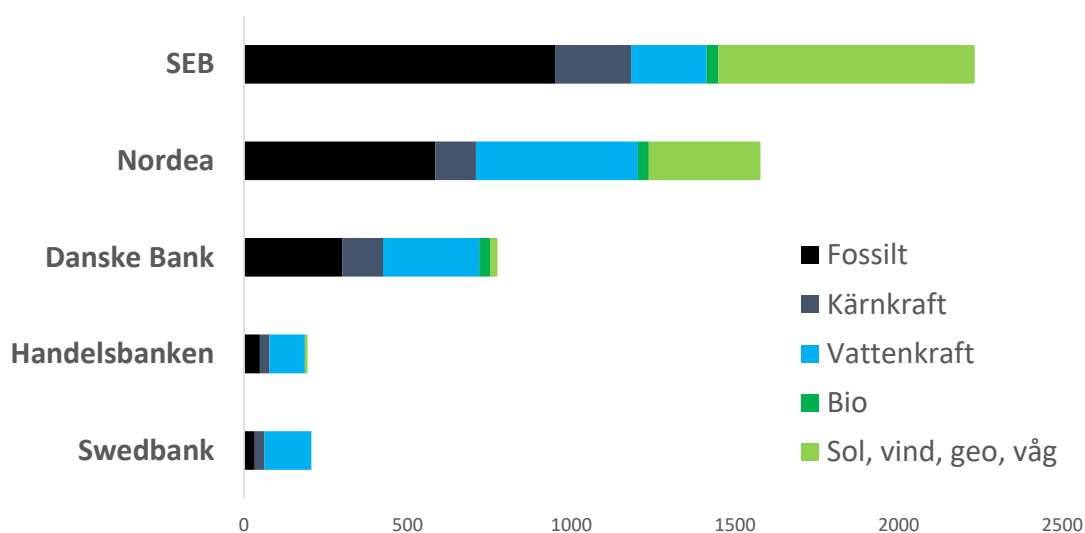

Figur 9. Diagrammet visar den genomsnittliga andelen nyutlåning och garantier till de olika energislagen under perioden efter Parisavtalet (2016-2017) hos de fem största bankerna (Nordea, SEB, Handelsbanken, Swedbank, Danske Bank).

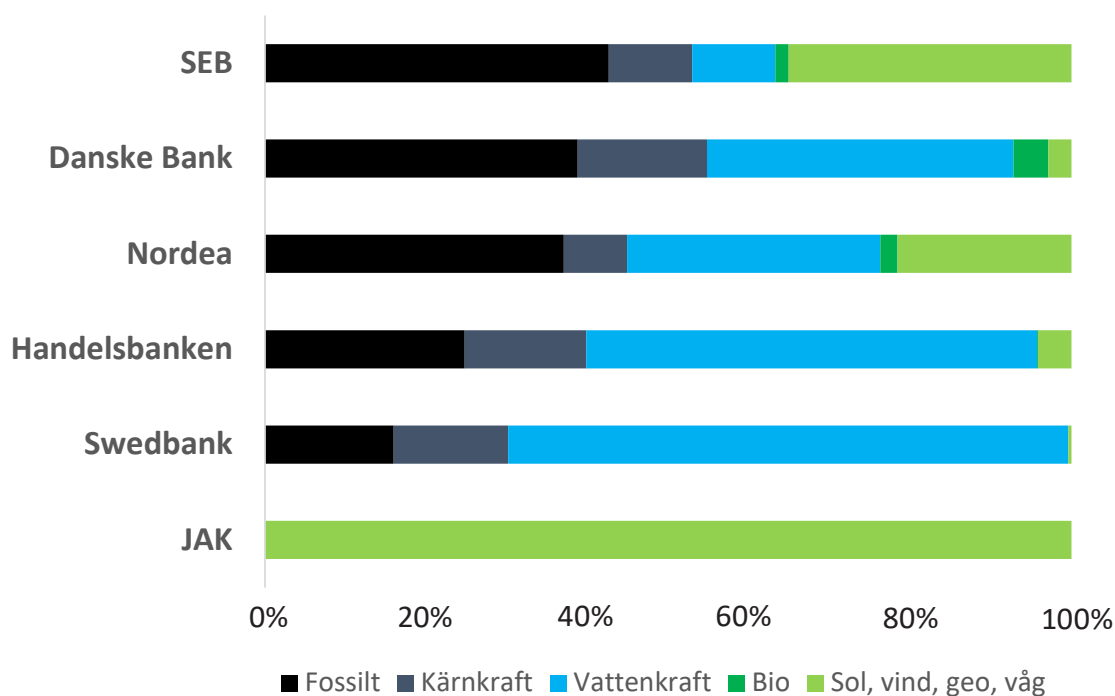
Bland bankerna har SEB, Nordea och Danske bank lånat ut avsevärt störst absolut belopp till fossil energi under perioden. Året efter att Parisavtalet tecknats lånade exempelvis SEB och Nordea ut mellan 150 och 190 miljoner dollar till det amerikanska oljebolaget ConocoPhillips. Samma år lånade SEB ut 220 miljoner dollar till schweiziska gruvbolaget Glencore som bland annat är aktiva inom kolutvinning. Samtidigt lånade Nordea ut 125 miljoner

dollar till Rysslands största kolbolag SUEK. Hos Danske bank handlar det framförallt om lån till Fortum där fossil energi utgör en fjärdedel av företagets energiproduktion.

De tre bankerna SEB, Nordea och Danske Bank har också lånat ut störst belopp till hållbar energi. Här har lånen gått till bland annat Vestas och flera norska energibolag som är aktiva inom vattenkraft, bland annat Statkraft, BKK och Agder Energi.

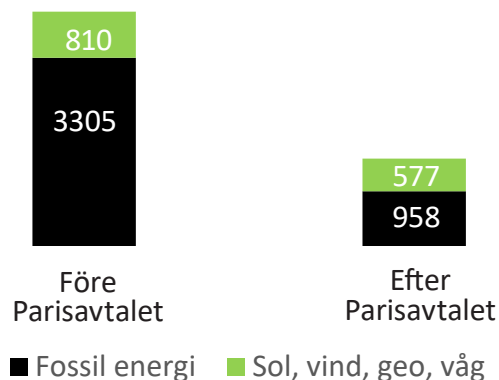
Figur 10. Grafen visar bankernas nyutlåning efter Parisavtalet (2016-2017). Utestående lån ingår inte i resultatet.

Figur 11. Grafen visar bankernas nyutlåning och garantier till de olika energislagen efter Parisavtalet (2016-2017).

Ser man till bankernas andel utlåning till respektive energislag så har Swedbank och Handelsbanken prioriterat hållbar energi mest. Båda har lånat ut relativt små belopp till energisektorn men andelen vattenkraft utgör mer än hälften. Även JAK Medlemsbank har under perioden lånat ut till förnybar energi genom flera lån till en solcellspark, vilket innebär att 100 procent av bankens nyutlåning gick till hållbar energi.

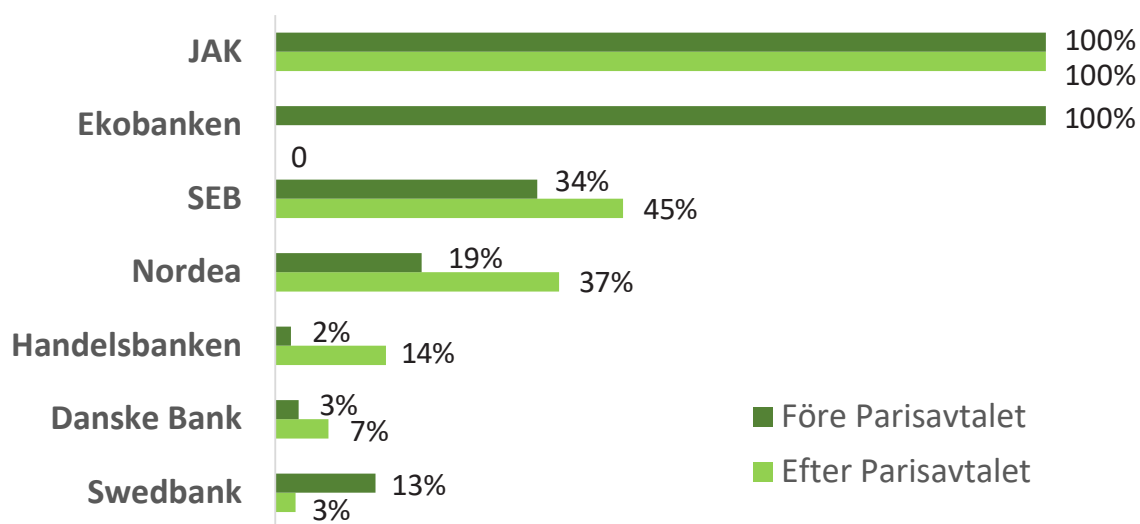
En annan intressant iakttagelse är att bankernas nyutlåning till energisektorn som helhet sjunkit kraftigt efter Parisavtalet. Framförallt har nyutlåningen till fossil energi gått ned hela 71 procent hos de fem största bankerna i Sverige. Även nyutlåningen till sol- vind- och vågkraft samt geotermisk energi har gått ner, men med 29 procent.

Figur 12. Grafen visar hur mycket de fem största bankerna i Sverige (Nordea, SEB, Swedbank, Handelsbanken och Danske Bank) haft i nyutlåning och garantier i genomsnitt per år till de respektive energislagen under perioden före Parisavtalet (2009-2014) jämfört med perioden efter Parisavtalet (2016-2017).

Ser man till förändringen av andel nyutlåning efter Parisavtalet så har andelen sol- vind- och vågkraft samt geotermisk energi ökat hos de flesta banker. Nordea har gjort den största ökningen i absoluta tal, upp från 19 procent till 37 procent. Handelsbanken har gjort den största procentuella ökningen från 2 procent till 14

procent efter Parisavtalet. JAK Medlemsbank har bibehållit 100 procent utlåning till kategorin sol- vind- och vågkraft samt geotermisk energi. Ekobanken hade ingen nyutlåning under perioden efter Parisavtalet men har utestående lån till vindkraftsbolag som tecknades före Parisavtalet.

Figur 13. Grafen visar bankernas andel nyutlåning och garantier till kategorin sol- vind- och vågkraft samt geotermisk energi jämfört med fossil energi, perioderna före och efter Parisavtalet.

Slutsatser

De svenska storbankerna fortsätter även efter Parisavtalet att framförallt främja fossil energi. Huvuddelen (64 procent) av bankernas samlade investeringar och utlåning går till den fossila delen av energisektorn medan 36 procent har satsats på hållbar energi. Samtidigt pekar granskningen på en försiktigt positiv förändring jämfört med 2015, särskilt vad gäller bankernas nyutlåning.

Klimatomställningen kräver aktiva investeringar i hållbara energilösningar. Utlåningen är ett proaktivt sätt för bankerna att stödja omställningen i energisektorn och därför är det positivt att andelen av utlåningen som går till hållbar energi ökar. Däremot är det olyckligt att utlåning till energisektorn som helhet, inklusive till hållbar energi, har minskat jämfört med 2015. Det tyder på att kapital flyttats till andra branscher snarare än att den minskade utlåningen till fossil energi satsas på utveckling inom den hållbara energisektorn. Bankkunderna borde kunna förvänta sig att nyutlåningen till energisektorn går till hållbar energi, eftersom bankerna annars bidrar till att låsa in energisektorn i ohållbara lösningar för lång tid framöver.

Medan bankerna ofta skyller sina fossila investeringar på att det speglar marknaden visar Skandia att det går att ta en proaktiv roll i omställningen genom sin direktinvestering i miljardklassen i nya vindkraftsparker. Genom att söka sig utanför börsen väljer de att möjliggöra för framväxten av hållbar energi, snarare än att bevara status quo.

Motsatt effekt får Nordeas och SEB:s miljardlån till kol- och oljebolag som SUEK, ConocoPhillips och Glencore. Dessa finansiella stöd är att likna vid en blodtransfusion som bidrar till fossilbranschens överlevnad. Enligt bankernas riktlinjer är den här typen av utlåning tillåten eftersom de

innehåller undantag för fossilbolag som redan är kunder hos bankerna. Detta rimmar illa med att ta klimatansvar och är en uppenbar lucka i bankernas riktlinjer som behöver täppas till.

Sammanfattningsvis så har Parisavtalets mål om att skifta finansiella flöden till att stödja en utveckling med låga växthusgasutsläpp inte fått tillräckligt genomslag på bankernas investeringar och utlåning. Ännu har bankerna inte lagt om växeln helt, vilket riskerar att hålla tillbaka omställningen inom energisektorn. För att tvinga bankerna att skärpa sina riktlinjer och mål på klimatområdet behövs starkare politiska styrmedel. Finansbranschen behöver tydliga spelregler som ställer samma krav på alla aktörer och driver deras arbete framåt i en hållbar riktning.

Rekommendationer

I sin roll som viktiga samhällsinstitutioner är det av avgörande betydelse att bankerna lägger om växeln så att energisektorn kan ställa om och bidra till Parisavtalets mål. För att bygga på den försiktigt positiva förändring som denna granskning visar har skett, rekommenderar organisationerna bakom den här rapporten bankerna att:

- Snabba på utfasningen av investeringar och utlåning till fossil energi.
- Sätta upp mätbara mål för att öka investeringar och utlåning i hållbar energi.
- Anta vetenskapligt baserade klimatmål för hela den finansiella verksamheten i linje med Parisavtalets mål.
- Undersöka alternativa investeringsmöjligheter om det är brist på företag inom hållbar energi på börsen. Skandias miljardinvestering i vindkraft är ett bra exempel.
- Anta tydligare ställningstaganden mot fossil energi som även omfattar befintliga företagskunder.
- Strypa nytulåningen till kolbolag samt till energibolag som har stor andel fossil energi.
- Finansiera och investera endast i undantagsfall i företag med fossil energiproduktion, och bara om de har trovärdiga och tidsbundna mål för att fasa ut fossil energi inom när-tid. Mät och redovisa resultaten öppet i förhållande till målen.

Den research som ligger bakom denna rapport har varit väldigt krävande och kostsam. Det är ett exempel på hur svårt det är att få fram information om bankernas finansiella verksamhet, särskilt inom utlå-

ning, men även vad gäller investeringar. Det gör det svårt för bankkunderna att göra informerade val kring sitt val av bank och sitt sparande. Därför behövs politiska åtgärder för en större transparens inom bankväsendet. För att skynda på förändringen inom finanssektorn har organisationerna bakom rapporten följande rekommendationer till politiker:

- Modernisera banksekretessen. Ge Finansinspektionen i uppdrag att utreda och föreskriva hur bankerna ska redovisa information om vilka företag de lånar ut pengar till
- Ställ krav på att finansaktörer måste redovisa alla sina investeringar i en sammanhållen redovisning
- Ställ krav på att klimatrisker ska ingå i bankens befintliga riskhantering och att en person i ledningsgruppen utses som ansvarig för att rapportera klimatrisker till styrelsen.
- Ställ krav på att alla finansaktörer ska redovisa klimatrisker och klimatdata om den finansiella verksamheten, i enlighet med riktlinjerna Task Force on Climate-related Financial Disclosures (TCFD)
- Ställ krav på att finansiella aktörer redovisar sparprodukters klimatavtryck, där både direkta och indirekta utsläpp (scope 1-3)⁹ omfattas och sätts i relation till vetenskapligt baserade klimatmål

---

9. Används vid företags redovisning av klimatpåverkan, där scope 1 = egna direkta utsläpp, scope 2=utsläpp från inköpt energi och scope 3=indirekta utsläpp i leverantörskedjan.

Den här rapporten granskar de sju största bankernas investeringar och utlåning inom energisektorn under 2016 och 2017, det vill säga åren närmast efter att Parisavtalet slöts. Syftet har varit att se om avtalet påverkat inriktningen på bankernas investeringar och utlåning inom energisektorn och resultatet jämförs därför även med en tidigare motsvarande granskning av åren 2009-2014. Granskningen omfattar bankernas investeringar i form av aktier och obligationer, samt deras nyutlåning och garantier till bolag inom energisektorn.

Rapporten visar att de svenska storbankerna fortsätter att främja den fossila energisektorn även efter Parisavtalet. I genomsnitt har 64 procent av bankernas investeringar och utlåning till energisektorn gått till fossil energi under perioden 2016-2017. Det är nästan dubbelt så mycket som det finansiella flödet till hållbar energi.